

SLOVENIJA.

List 59.

V torek 24. maliga Serpana

1849.

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer vsaki torek in petek. Predplačuje se za celo leto v založnici v Ljubljani 7 gold., za polleta 3 gold. in $\frac{1}{2}$, za ene kvatre 1 gold. in 45 kr. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrahaše še $\frac{1}{2}$ gold. Za po pošti pošiljano Slovenijo je celoletno plačilo 8 gold., polletno 4 gold., za ene kvatre 2 gold.

Terminologija pravdoslovja.

(Iz čes. Nar. Nov.)

Z narodno enakopravnostjo vred se je v Austriji pokazala velika potreba, skrbeti za slavlanske narečja sosebno z obzirami na postavodajstvo in pravdoslovje. Poglavitno terjanje enakopravnosti je, da bi se vsakemu narodu v njegovim domačem jeziku postave in ukazi dajali, in kakor hitro se je k tem prva stopinja storila, so se že pokazali veliki zadržki v jezikih samih. Zakaj narečja slavlanske v Austriji so bile vse (razun polskiga in nekoliko tudi českiga) do narnoviši dobe izločeni od življenja očitniga in deržavniga, torej se niso mogle v tem okrogu pristojno omikati in izdelati, s potrebnimi besedami in izreki obogateti in sploh za vse primerne postati, kar odrašenost in samostojnost narodov tirja.

Sosebno so našli slavlanski pri ministerstvu na Dunaju ustanovljeni prestavljavci nezmerne zadržke v tem oziru, in da bi se enkrat in za terdno pomagalo, je sklenil zdaj minister Bach narveč na prizadevanje gg. drjev. Becka in Braunera, da bi se na Dunaj poklicala komisija imenitnih filologov in pravnikov iz vseh slavlanskih rodov, kateri bi skupej sklenili in ustanovili prihodno, kolikor je le mogoče, enako pravniško ali pravdoslovno terminologijo. De bi ta komisija in njene odločbe pri vseh slavlanskih plemenih toliko veči važnost dosegli, je poklican naš častitljivi literarni vodja Pavel Jožef Šafařík kot njih predsednik, kar mu je z lastnim pismom g. ministra Bacha oznanjeno.

Slišimo, da sta povabljeni prevzela oba g. Šafařík in g. Erben, ki bo poglavitni delavec za česko narečje. Zraven teh se bodo mende še poklicali iz Morave g. prof. Šembera, iz Rusinov g. prof. Jak. Golovacki, iz Zagreba g. vrednik Šulek (šudsl. žig. pove od Mažuraniča) in iz Ljubljane g. Mažgon. Slavista na Dunaju dr. Miklošič, Kollar, kakor tudi ministerski prestavljavci slavlanskih jezikov bodo tudi udje te komisije. Ker pa natančnih novic od tega nemamo, ne moremo povedati, kdo de bo še deležen.

Poglavitna idea celiga početja ima biti ta, da bi se zdaj kakor v narboljši dobi ustanovila za vse narečja slavlanske kolikor je mogoče enaka terminologija, in kdor na prihodnost Avstrijskih Slavjanov pazljivo gleda, mora v letem približanju vseh narečij v narimenitnišim okrogu (to je v postavodajstvu in pravdoslovju) uviditi eno izmed narvečih naših nad (Hoffnungen) za prihodnje. Zakaj gotovo je, da mi avstrijski Slavjani, če hočemo kedaj pristojniš mesto v versti evropejskih narodov posesti, do tega drugači priti ne moremo kakor s vzajemnim zedinjenjem in podpiranjem med sabo. V tem je podstava vsega našiga prizadetja, v tem je naša prihodna veljava. Ker smo že enkrat po nepresledljivi previdnosti božji v več rodov razdeljeni z različnimi narečji, in ker nikakor več eniga ediniga pismenskiga jezika prejeti ne moremo, se moramo saj po vsi moči za to prizadeti, da bi se vendar za naprej naše narečja več ne oddaljevale, temuč de bi se naravno in brez vse sile eno drugimu približovale, tako da bi eden drugiga brez težavnosti razumeli.

Tako napravimo sami iz sebe velik 20 milijonov narod in zadobimo veljavo proti svojim odpornikom in zavistnikom. Vsak omikaniš Slavjan, naj bo Čeh, Hrvat, Serb, Slovenec, Slovak, Rusin (Polaki zares še zavoljo prevelikiga napuha preceňujejo svoje moči in se sramujejo, prištevati se med manjši narode in se z nami zediniti, tode žalibog le k svoji lastni škodi!) pozna in čuti potrebnost tega, da bi mi avstrijski Slavjani pred vsem drugim *Viribus unitis* ravnali in se približovali, in zato bode tudi to začetje z resničnim veseljem zaslišal.

Ako se naši bratovski spravi in edinosti poda, zadosti enako in podobno pravniško in deržavno terminologijo sestaviti in v življenje vpeljati, kako lahko se bomo časoma ako Bog da i sreča junačka na očitnim zboru razumeli! kako lahko bomo duševne plode eden drugimu podajali in tako svoje še slabe literarne moči obilno pomnožili!

(Zlasti bodi Slovencam, ki se imajo v tem shodu sniti, priporočeno, na Jugoslavjanstvo in njegovo prihodnost gledati!)

Austrijsko Cesarstvo.

Slovenska dežela.

Ljubljana 23. t. m. Danas zarano so odpeljali zopet iz gradu madjarske jetnike (grofa Batjana, Karolya i. t. d. kakor se sliši v Prešporek (Požun). —

—d— Iz Ipave. Malo jih mende Slovencev ve, da se med lepim številam več del viših oficirjev, ki so zavolj svoje pogumnosti v letajskih spomladanskih bitvah na Piemonteskim z vojniškim redam Marie Terezije bli počasteni, znajde tudi hraber slovenski junak. Ta je lieutenant Ander Čehovin, rojen v Brenci, na Ipavskem, tik pri meji med Krajskim in Goriškim. Njegovi stari, doberčko premožni, so ga v mladosti bli v šolo poslali; pa ves živ in čverst, kakor je bil, mu tiho studentovsko življenje ni dopadlo, je torej kmalo dal šolam slovo, in je v vojaški stan stopil, kamur ga je vedno nekeje vlelo. Bil je potim pri bombardirjih v višim topništvu izučen, in si je že lansko leto na Laškem ko veliki ognjovmetnik (Obersfeuerwerker) z svojo posebno serčnostjo in junaško pogumnostjo bil zlato svetinjo pridobil. Letos pa mu je bitva pri Novari prinesla nar veči počastenje v Avstrijski armadi, križ Maria Terezijina reda. Zares, nekakšno veselje prešine serce domoljuba, med številam generalov in drugih viših oficirjev, kateri so z svojo pogumnostjo to čast si prislužili, brati tudi sina prostiga slovenskiga kmeta!

* Česke Narodni Noviny omenijo, kakšna de se zdaj za Slovence snuje in kako nevarno bi bilo, ako se Slovenci v 6—8 kosov razpraše in v Terstu in drugih poitaljančenih mestih seminiše italjanstva, v Celoveu in v n. Gradcu pa seminiše nemstva postavi ter rečejo: „Od Slovencev torej pričakujemo, da se z vsemi postavniimi pomočki temu terganju nasproti postavijo, in v vlado še vender toliko zaupamo, da ne bode hotla vedoma in z naklepam zvestiga naroda pokončati in pogubiti.“

Iz tega se vidi, da glas naših domačih časopisov ni glas prenapetih draživcev, temuč de vsi naši slavlanski bratje (in koga bomo

kaj čislali, če bratov svojih ne) enako mislijo, in se enako za nas boje.

Šola v Srednji vasi v Bohinji. V Srednji vasi v Bohinji je bila 13. dan Rožnika zahvalna maša h koncu šolskiga leta. Per maši so otročiči lepo zapeli (brez orgel.) Gospod kaplan A. Pintar jim tudi v petji poduk dajejo. Po maši je bilo šolsko spraševanje, per katerim so otroci prav dobro odgovarjali; po spraševanju so bili nekteri pohvaljeni, nar pridniši pa obdarovani. Po razdelitvi daril so otroci zapeli naslednjo od g. Pintarja zloženo pesmico, koja je poslušavce prav v serce ginila:

Že ura je odbila
Poskušnje naše zdej,
K' je serčno veselila
Otroke nas vselej.

Spodobno zahvaliti
Žel'mo iz serca Vas,
K' nam to veselje storiti
Ste obiskali nas.

Za trud, prijatli naši!
Vam Bog poveril bo;
Naj le še skerbi Vaši
Zročeni bodemo.

V spomin čmo imeti
Nauke Vaše vse;
Pa tud' po njih živeti
Nam terdna volja je.

Te pros'mo, Oče večni!
Njih trud za nas blagruj;
De smo vsi skupej srečni,
Nam milostno daruj!

Več ko 80 otrok se je znajdljo per spraševanju, kateri so gorečnosti in serčni skerbtljivosti duhovniga učenika lepo spričevanje dajali. Ljubezin do mladosti in praviga kersanskiga omikanja duhovniga pastirja žene, de se ne trudi samo za podučenje v kersanskim nauku, temuč tudi v drugih rečeh, ker veliko ur vsak teden v šoli dopernese in delo z učitelam deli. (Zg. D.)

Iz Ribniške doline. Že večkrat si nas ti draga Slovenija opomnila tebi dopisavati, res koristno in potrebno je z zedinjenim trudam v prid našiga naroda in domovine delati.

Mirni prebivavec naše doline zdaj sad svojih trudov na polji pobira, ali z lesnino in lončarijo po bližnih krajih kupčuje; z politiko se torej malokdo peča; — vender opazimo od nekiga časa žalostne lica; vzrok ti povem v naslednjim.

Odkar nam je nova osnova prihodne sodniške in poslitiške vravnave, akoravno samo po nemško v Laibacher Zeitung razglašena, so prebivavci slovenskih kantonov (Vel. Lašče in Ribnice) nezadovoljni, ker ima po tem kočevsko mesto sedež okrajniga poglavarstva in zborne okrajne sodnice biti. Po ti osnovi imajo Laški, Ribniški in Kočevski katon združeni biti, in nadjali smo se de postane Ribnica po sprevidnim in hvalovrednim načertu našiga deželnišga poglavarstva sedež, tim več ker je Ribnica v sredi okraja in ker je večina prebivavcev teh 3 kantonov slovenska. Alj želje nase se niso izpolnile.

Napravili so tedaj prebivavci Ribniškiga okraja prošnjo do visokiga c. k. ministerstva, da bi se sedež okrajniga poglavarja v Ribnici postavil; in jo opirajo med drugim na sledeče uzroke.

Naravno središče namenjeniga okraja je le Ribnica; ona je veliko bolj obljudjena, njeni

prebivavci, katerih mnogi zunej slovenskiga tudi nemški jezik umejo, so obertniši; dalej je Ribnica mnogo bliže poglobitnega mesta Ljubljana; nar imenitniši uzrok pa, (in veseli nas, de se prebivavci nanj naslanjajo) obstoji v narodnosti večina celiga okraja, ktera je slovenska. Večina Slovincov bi dobila tako politiško in sodno gosposko v čisto nemškem mestu, kjer malo kdo slovensko besedo razume; tje bi se mogli Slovenci na okrajne skupšine zbirati, katerih poslušavci bi slovensko ne razumeli; in sploh bi leto k ponemčenju pripomoglo.

Upamo, de bode njih prošnja od ministerstva po pravici razsojena. — r.

* „Presse“ 14. t. m. opomne s kratkimi besedami na eno nemilo reč v naši armadi, in piše tako: „Poslednji bulletin vikšiga vodja c. k. ogerske armade oznani med 10 — 12 mrtvimi ali ranjenimi oficirji samo imeni stotnika kneza Vindišgeca in grofa Künigla. Želeli bi, de bi se ali tudi imena drugih hrabrih — se ve de meščanskih ali kmečkih — vojakov na znanje dale ali pa sploh nobeno ime, zakaj take izjeme v prid rodovin iz visoke aristokracije zamore lahko uzrok biti kriviga razlaganja med nežlahtnimi verstami!“

* Pražky Večerní List 16. t. m. piše: Danas smo prejeli v Ljubljani izdavano „Slovenijo“ od 25. maja in sicer po ravni cesti — iz Pariza. V Parizi so vedili, de leži Praga na Českim, Ljubljanski poštni expeditor pa je iskal Prago na Francozkim — čudno! (Tudi nam se mnogokrat primeri, de dobimo iz pošte časopise in pisma z slavj. napisi, ki drugim gredo; iz česar moramo soditi in skleniti, de se gospodje na naši pošti s slavjanskimi napisi kar ne pečajo, temuče vse na en kup zmečejo in vrednikom slavj. časopisov pošlejo. Vred.)

** Dunajske Novine prinašajo dan na dan zapisnike (protokole) sej dunajskiga občinskiga odbora ali svetovavstva (Gemeinderath), in vendar je čez Dunaj še vedno vojaška oblast razgernjena; in de seje imenovaniga odbora več očitne niso, kakor so popred bile, tega je ravno kriv stan obsede; brali smo v Novinah zlasti vse posvete čez občinsko postavo za Dunaj in časopisi so oznanjene sklepe pretresovali. Pražki mestni odbor kjer je tudi obseda daje zapisnike svojih sej po svojim lastnim občinskim listu (Communalblatt) na znanje, in enako se po drugih mestih godi.

Tudi v Ljubljani kakor slišimo, je enaki občinski odbor, tudi on se čez mnoge vsem meščanam važne reči posvetva; to de, čeravno pri nas obsede in družih zadržkov nikakoršnih ni, mi ne zvemo od sklepov imenovaniga svetvavstva nič ne po časopisih, de drugači, kjer njegove seje očitne niso. Častiti bravci se bodo našim željam gotovo pridružili, de naj se v ti reči, kakor čas in duh ustave tirja potrebna preuredba zgodi. Proč s skrivnostmi! Očitnost vladaj, zedinuj, in razsvetluj občinstvo! —

Moravske novine pišejo: Ko so se (16. t. m.) uradniki v Bernu ministru Bachu predstavili, jim je ta po prijateljskim razgovoru na zadnje rekel: „Nemorem zapopasti, kako je to, de se uradnik v Moravi, ki je 30 let v službi bil, slavjanskiga jezika naučil ni. Nadjam se gospodje, de boste, kar ste do zdaj zamudili, zdaj v kratkim popravili.“ To so besede gospoda ministra. Prosimo, de bi si jih vsak moravski vrednik v glavo vtisnil.

* General Radecki je 15. t. m. iz nenada v Mestre prišel, 17. se pa že v Milan vernil. Bombardiranje beneškiga mesta je nehalo.

— I — Iz povabila k očitnim poskušnjam (23 in 24 t. m.) v dekliški poglobitni šoli pri č. nunah v Ljubljani vidimo, de se tam sledeči predmeti v slovenskim in nemškem jeziku uče: veroznanstvo, zgodbe sv. pisma, evangelji, branje, računstvo, pisanje, napeljevanje k pismenskim sostavkam, nemška in slovenska slovnica. Skupni znesik vseh šolaric je 674, ki jih podučajo 12 učenič in 4 pomočnice. Kolikor vesela je za domorodeca leta reč, ki se v

posnemanja vreden izgled posebno drugimu v ti reči hvale ne vrednimu učiteljstvu, postaviti mora, vendar tu željo izreči moramo, de bi se čast. gospe za naprej enako domorodno tudi z tako imenovano znotrajno šolo posebno glede slovenskih deklic obnašale. —

— Dunajski časopisi so jeli vgaдати, kdo de ima v ministerstvo stopiti, de se dopolne. Po njih mislih bi prevzel Dr. Bach znotrajne reči, pravico Schmerling ali Mitis, šolstvo in omiko Dr. Leopold Neumann, po drugih grof Leo Thun; pri kmetijstvu ostane Thinnfeldt, ali ga prevzame pa ministerjalni svetvavec Kleyle.

Hervaska in slavonska dežela.

Südslav. Ztg. pove, de je neki doktor zdravništva, ki samo laški in hervaski jezik zna, dvakrat pri ministerstvu vojništva prošnjo vložil, de bi bil k armadi za poljniga zdravnika vzet; mu je pa vselej, če prav sosebno med slavjanskimi vojaki zradniki močno manjkajo, odbito bilo, ker nemšine ne zna! žalostno!

* „Slavenski Jug“ 20. t. m. vpraša; kje je matica ilirska, kje so matični dnarji? ter opomne matični odbor, naj v kratkim sejo derži in naj vse sumnje in dvombe, ktere so se čez njegovo pošteno ravnanje vzdignile, razžene. Tu ne gre samo za literaturo, ampak za poštenost.

Česka dežela.

Privatno društvo, ktero tukej pod napeljevanjem g. Erbena občne državljanske postave v česki jezik prestavlja, je dobilo te dni po ministerskim komisarju g. Kulhanku zagotovljenje od ministra Baha, de se bo njih prestavljenje, kakor hitro se za pravilno in zvesto spozna, za postavni česki text prejel in de je v tem primerleju država pripravljena, to delo od prestavljavcov odkupiti. (N. N.)

Kakšno narodno izrejo in omiko de smemo od nekterih Praških gg. učiteljev pričakovati, nam dokazuje sledeče nesramno ravnanje: Nekoliko učiteljev t. j. Nemcev ali odpadnikov, ki so na českih šolah in česko ali ne znajo ali se učiti nočejo, si puste skrivoma od svojih šolskih otrok starše poklicati in jim pred oči postavljajo, de bi bolje bilo, de bi svoje otroke bolj v nemšini vaditi dali, kakor je to popred bilo, in de bi za to g. mestniga poglavarja prosili. (N. N.)

Odbor Praških učencov se je bil k ministerstvu obrnil zato, ker akademijški senat in učiteljstvo Praških visokih šol in tehniških noče razumeti enokopravnosti, ker vse svoje oglase samo v nemškem jeziku izdaja. Na to je prijel akademijški senat od ministerstva povelje, to reč na tanjko pregledati in svoje misli izreči. G. rektor vis. šol je poklical pisavca omenjene prošnje, de bi se z njim v ti zadevi zapisnik napeljal. Ta se je operl na ustavo, ki pravico prošenj in enakopravnost v uradih in šolah zagotovi. Na to je odgovoril g. rektor, de akad. senat ne more tako ravnati, dokler se mu prisežen tolmač ali prestavljavec ne da, ali pa od vseh uradov slavjanski dopisi in vkazi ne pošiljajo. — Te misli akad. starašinstva so še predpotopne. Upamo, de pride koj čas, ko bodo zginili česki translatorji, kot poslednji spomin nekdanjiga narodniga zatiranja; francoski, angleški, arabski, turski translator na Českim, to je v redu, ali česki translator pri nas se nam zdi kot lampica o poldne. Kjer ima vsak uradnik ex officio česko znati, tam je česki prestavljavec greh zoper svetiga duha! (N. N.)

Moravia in Silezia.

Iz Berna 18. t. m. Vsak rodoljub, vsak prijatelj prerojeniga avstrijskiga cesarstva,

gleda z radostnim občudenjem na to nenavadno delavnost, z ktero poklado g. minister Bach podstave ali temelje za prihodni red po naših deželah, in tako rekoč kot močan stvarnik kaotiskimu zmesu vkaže se redoma razpoložiti. Mi Slavjani imamo mnogo uzrokov va-nj zaupati, de nam bo pomagal do stopnje, ktera nam v Avstrii po vsi pravici gre. Hvaležno spoznamo med drugim tudi njegovo skerb za opravični jezik, in pravniško terminologijo. — Iz Morave je poklican na Dunaj prof. Šembera; uvod vabivniga lista, kteriga je od ministra prejel, se tako glasi:

„De bi se slavjanski jeziki v ti meri vpeljali v postavodajstvo in opravništvo, kakoršna jim je v ustavi zagotovljena, de bi se sosebno listi državnih postav v vsakim deželnim jeziku izdavati zamogli, kakor to tirja narviksi odločba 11. Sušca, sim se k tem naklonil, de bi nekteri imenitni poznavci slavjanskih jezikov na Dunaj poklicani bili v ta namen, de bi pravniške izreke ustanovili, kteri bi pri izdajanju državniga zakonika in sploh v uradnim zlogu (Styl) pravilo postati zamogli, ker bi imeli ustanovljeni biti po duhu teh jezikov, primerni potrebam sedajnega postavodajstva in opravništva, zajeti iz starših pravniških studencov ali pa storjeni iz prirojene bogate podstave različnih slavjanskih narečij.“ —

Zares vsak moder Slavjan bo previdil imenitnost tega poklica. Čvetera znanost je pri takim posvetvanju potrebna: 1. Znanje glavnih jezikov slavjanskih in tako rekoč ključ k njihovi bogati zakladnici. 2. Znanje gibčnosti, in izobrazljivosti slavjanskiga jezika sploh, 3. Učenost pravniško-politiška. 4. Filosofijska sprevidnost. Dobro bi bilo, de bi poklicani nasledke svojih posvetov berž na znanje dajali, de bi se tudi občinstvo vdeležiti zamoglo. Od takiga približanja avstrijsko-slavjanskih jezikov pričakujemo sploh približanje pismenskiga jezika in živější izpeljavo vzajemnosti. Upamo, de pojdejo za izgledam pravniške in politiške znanosti (vede, Wissenschaft) tudi prirodne ali naravne in matematične znanstva, de se zedinijo v vseslavjanski terminologiji, in de de tako najde naša literatura širši polje. Literatura (pismenstvo) maliga naroda je vedno slaba, šibka, ker ne zamore pristojno pisateljev živiti. Dozdaj je jemal knjige in časopise daroviti rodoljub, ali literatura mora postavljena biti na potrebo, bravec ne sme kupovaje knjige misliti na milodar, kteriga poda pisavcu, ampak gledati na svoj dobiček. Očitno in jasno je, de ne bo ne česka, ne slovenska, ne ilirska in še manj slovaška literatura to zmogla, kar se od literature sploh tirja. Močni duh mora imeti močno telo. Se ve, ko bi bili sami za se, bi še mogoče bilo; ali mi smo povsod zraven drugih, za kterih voljo se učimo tu nemško, tam madjarsko, tam laško. To razdrobuje misli. Na Českim in Moravskem se sicer šteje toliko in toliko milijonov Slavjanov, ali odštejmo vse Nemce, odštejmo naše ponemčence, odštejmo te, kteri ne morejo v dveh literaturah dušno hrano iskati in se zatorej bolj navadno nemšine derže, pomislimo na veliko število tistih, ki niso ne eno ne drugo, in ki se še zavedli niso, pak pogledjmo, kaj dosežemo; če bo vsak narodič le na se gledal. Enkrat smo radi vidili, de so Slovaki po svoje pisati skušali, ker so se Slovaki ložeje na ta našin sami sebe spoznali; zdaj bo pa, tako upamo, dežela Slovakov odločena od dežele Madjarov in Slovaki bodo mogli le na sosedne moravske in česke brate gledati, z kterimi jih je Bog po kervi in jeziku zvezal. Tudi na Českim naj bi se ena literatura treh milih sester Čehie, Morave in tatranske Slovenije vzdignila. Saj je Šafařík Slovak, Palacky Moravan in Čelakovsky je zopet v Pragi. Če se tudi Polak od nas loči, naj nam pa Rusin poda bratovska roko. (Morav. Nov.)

Českim Nar. Nov. se piše od te reči iz Berna: Vemo, de imajo mnogi uradniki zastran enakopravnosti posebno skrito mnenje (misel), in de verovati nikakor nečejo, de se je treba

urno slovnicu poprijeti in jezik znati, kakor postava velevala. Imajo nado, da se ne bo ministerstvo nikoli v resnici s slavjanskimi jeziki pečalo. Reže! za zdaj ste se ogoljufali. Za to nam so porok besede g. ministra Bacha, ki jih je izgovoril pri obiskanju uradnikov, izmed katerih se je nekdo čez česki jezik in težavno slovnicu pritožil: „Gospodje“, je odgovoril minister, „za nekoliko tednov bom že dobro česko znal“. Te imenitne besede očitno kažejo, da g. minister tudi vsred težavnih opravil za izpolnjenje deželnih postav bolj skerbí, kakor pa nižji uradniki in uradnički, kateri z mnogoterimi sofismi svojo lenobo in nemarnost zastonj izgovarjajo. — Uradniki na Slovenskem! ne mislite, da to velja samo od českých in moravských cesar. služabnikov, vas ravno toliko zadene, ako ne več.

Ogerska dežela.

Česk. N. N. se piše iz tabora c. k. armade pri Komornu 12. t. m. Včerí o poldne se je sovražnik na nas iz terdnjave in ograj (sancov) zagnal, ali je mislil nas v malim številu najti, ali pa si cesto proti jugu odpreti. Ali tu se je jako prerajal; po hudim več kot štiri ure terpečim boju se je mogel v ograje vmakniti, zgubivši mnogo vbitih, ranjenih in vjetih. Strel je bil strašan, in obup je sovražnikom derznost namestoval. Vjeti so nam pravili, da je v Komornu dosti vina, pa malo kruha in mesa. Vender vtegne Komarno še živež dobiti, ker ruski oddelik pod Grabbem tako naglo priti ne more. V Komornu se madjarski vojaki že šepčaje pripovedujejo, da je poglavitno mesto v naših rokah in serčnost njih vpada. Na predstraže ne pošiljajo več Slovakov ali Rumunov boječi se, da bi k nam ne vtekli. Včerí je proti nam šlo tudi nekaj trum, ki so same kose imele; ali komej smo dvakrat va-nje vstrelili, so jo potegnili, popustivši kose na polju.

Zvečer smo postavili predstraže proti sovražnim ograjam, ter smo se vesele misli v tabor vernili, pevši da se je les in dolg razlegal: „Hej Slovane, jeste naše“ i. t. d. Od posamesnih činov bi se dalo mnogo pisati, ko bi čas bil. Slavjanske kervi je tukej sploh nar več prelíte, kakor v vseh vojskah sredne in izhodne Europe. Samo opomnem na slavnega moža g. Sušickiga, poljniga kaplana v 1. polku lohkih konjnikov, ki je ranjenim ne le dušno tolažbo, temuč tudi telesno pomoč podajal; pomagal je namreč lekarjem pri obvezovanju in prenašanju. Ko je v takim opravilu mimo polka Laturjeviga šel, so ga vojaki s glasnim „Slava“ pozdravili, kar je vredniga duhovna živo ganiło. V tem gojzdu med našim taborom in sovražnimi ograjam leži mnogo vojakov pokopano. Na grobih se vidi ali križ (če je rajni od naših bil), ali pa deska z nadpisom: „Kossuth“. Naša armada razume pod besedo Kossuth vse Madjare. —

Iz Dunaja se piše Augsburskim obč. nov., da se bode generalu Volgemutu ko zaznamvanimu deželniemu in vojniškemu poglavarju Erdelja deželni Bukovinski poglavar g. Bach ko deželni komisar pridral; ravno tako se ima generalu Jelačiću, ki bo tudi vodstvo Srbije prevzel, iz Dalmacije znani gubernialni svetavec Fluck poslati. —

Iz Srema se zve, da znese število ces. vojakov okoli Petrovaradina in pod Fruško goró, 30,000 mož. Bem se vedno sili, da bi čez Tiso prišel in Petrovaradin osvobodil; zato nabera velike trume vojsakov. V Osek pridejo dan na dan novi vojaki, tode vse v premajhnim številu.

— Madjarska armada se je razdelila na dvoje, en del je postavljen okoli Komarna, Waitzen, Gran pod Görgejem, Klappam, Guyonam, drugi del pri Segedinu, v Banatu in Erdelju pod Dembinskim (?), Bemam, Percelam, Vetteram in Vecseyem; Dembinski je dobil vikši vodstvo čez vso armado in je generalisimus, Damjanič je začasni minister vojništva. (Presse.)

Lloydu se piše, da je 15. t. m. oddelik Rusov v Pešto prišel, in da so tam za kaki dan tudi Paskeviča pričakovali.

Terdnjavi Arad in Temišvar ste še v rokah cesarskih vojakov.

* Časopisu „Presse“ se piše iz Prešporka 18. t. m. V bitvi pri Waitzen so bili Ogri naše skupej in prerajano napadli. Dembinski je stal svojim 40,000 pri Waitzen in je posedel Andrejev otok in Szöd. Görgej je bil postavljen pri Komarnu in je hotel pri Parkany predreti. Oba vodja sta se bila zmečila, ob enim na naše se zagnati. Dembinski se je lotil Paskieviča in ga je notar do Dunakeča blizo Gödöllö nazaj zapodil. Ali Görgeju ni šlo po sreči, on se je mogel zopet proti Komarnu vmakniti. Nitra je mende zopet v sovražnih rokah. (?)

* Südslavishe Zeitung 19. t. m. piše Zadnje novice od banove armade niso vesele. Gotova reč je, da je Bem, ki ima še vedno Banat v oblasti, pri Tisi velike trume vojakov nabral — govori se od 60,000 mož — in da hoče Petrovaradin na vsaki kup osvoboditi. Naša armada na jugu je vso moč napela, da bi se Madjaram prehod čez Tiso vbrnil.

Časopisu „Presse“ se piše iz Pešte 20. t. m., da se je vikši general Haynau iz Pešte proti Segedinu podal, banu Jelačiću na pomoč; zakaj kakor vesele so novice iz gornjiga Ogerskiga, ravno tako žalostne prihajajo iz južne strani. Ban se je 13. 14. t. m. sovražnika pri Hegiesu lotil; ker je neki stotnik Georgievič, (kteriga je ban pred sodbo postavil,) kakor se kaže, banove namene Madjaram ovadil in izdal, se je ban mogel silno močnemu sovražniku, pustivši 700 mervih, proti Titelu vmakniti. Pri boju so se bili nekteri bataljoni jeli že vmikvati, ali junaški ban je pritekel in se je v narhujšim strašnim ognju na čelo postavil.

Po hervaških časopisih je ban zdaj v Rumi in čaka na pomnoženje armade. Od Rusov iz Oršave se nič ne sliši. Madjari so (po Südl. Ztg.) Petrovaradinsko terdnjavo zopet z Madjari napolnili, ki se bodo na okoli postavljene cesarske zaganjali; tudi od Aradske terdnjave se govori, da je Madjaram v pest prišla.

V Bački in Sremu zopet vse beži, ker se pred nasilnim rekrutiranjem boje. Ban je mende samo 14000 mož imel, ko ga je Bem z 40,000 napadel. (Zopet zamoremo reči, da se Slavjanam nar težji naloga daje.) Če bi se ban tako modro in junaško ne bil obračal, bi bila zguba naših zlo večí, ali on jih je med narveči točo sovražnih krogí opominjal in nagoval, tako da pravijo ljudje, da ga je sam Bog čudežno obvarval. —

Rusi pridejo iz Erdelja Banu v pomoč in govori se, da je Lüders že pri Temišvaru. Od Bema, ki je kot blisk, sdaj tu zdaj tam, se zopet sliši, da je nazaj proti Erdelju odšel. —

Dunajske uradne novine prineso zdaj cesarjevo pismo na generala Volgemuta in na Bukovinskiga deželniga glavarja Bacha, v katerim jima cesar oznani, da je perviga za deželniga in vojniškiga poglavarja v Erdelju, drugiga za cesarskiga komisarja izvolil.

* Večerni list časopisa „Press“ (20. t. m.) pove, da prevzame vikši vodstvo ogerske armade namesti generala Haynau general topništva Hess. (?)

Dunajske novine prineso uradni popis vikšiga generala Haynau bitev, ktere je avstrijska armada pri Zsigardu, Peredu, Farkasu od 16. do 21. dne t. m. s Madjari imela 16. t. m. je truma Madjarov, obstoječa iz 7 bataljonov, 4 eskadronov, in 3 baterij po 8 štukov pod vodstvom Aulicha, ki je že 14. jela na desni breg Vaga prehajati napadla brigado Pota pri Zsigard, ali general Volgemut je poslal Generalmajorja Hercingerja na pomoč, kteri je sovražnika koj v beg pripravil in mu 3 štuke, 1 voz vojskih priprav in 60 vjetih ljudi odvzel. Mervih in ranjenih je mogel sovražnik veliko imeti.

17. t. m. je sovražnik še vedno prehajal čez reko Vag; zato je gen. Volgemut 18. še več vojakov Hercingerju na pomoč poslal, tode sovražnik je bil premočan, da bi bilo moč, se ga lotiti. 19. je poslal vikši g. Haynau ruski oddelik Panjutina v pripomoč. 20. ko se je ravno pregledovanje (Recogniscirung) počelo, je bila brigada Pota v Zsigardu od 10 bat., od brezštevilnih konjnikov in z okoli 40 stuki napadena. Potova brigada se je mogla vmakniti proti Peredu, kakor se je tudi Hercinger iz Kiraly-Rew, kjer je veliko sovražnih bilo, z brigado Thejsinga proti Szelly in na zadnje proti Taksany in Visz-kelet nazaj vmaknil, in sicer preganjan od sovražnika. Ker gen. Volgemut, ki je Freistadt in Schintan in celo okrajno Vaga braniti mogel, več pomoči oddati ni mogel, je ruskimu gen. Panjutinu priporočil, v boj se podati, kar je ta tudi že 20. zvečer dragovoljno storil. 25. so se vsi oddelki nad sovražnika vzdignili, in so ga tudi po hudim boju na vseh straneh is Pereda, Zsigarda, Farkasza pregnali in 22. zajutra ni bilo več nobeniga sovražnika na desni strani Vaga. Zguba sovražnikov je velika.

General Knicanin je pustil veličanske ograje in šance pri Titelu proti Perlazu napraviti. Titel je zdaj nar imenitniš mesto za vojskovanje, in misli se, da bo Ban glavno moč okoli Titela zbral.

Noviši novice, ktere smo včerí in danas od banove armade prijeli, nam naših skerbí nikakor ne preženejo. Tode znabiti, da je nekaj zavoljo strahu preterano bilo. Toliko se kaže, da je resnica, da je bila že 14. t. m. pri Šentomašu bitva med našimi in močnim sovražnikom.

Naši vojaki, nadušeni od bana, so se z nepopisljivo hrabrostjo bili. Nar beržeje se je ban pri Verbasu in Šentomašu vstavil, da bi Donavo in Srem branil in zvezo sovražnika z Petrovaradinom prekazil. Kje de je Bem čez Tiso prestopil, se ni zvedlo; narberžeje pri Starin Rečeju. Upanje je, da pride banu v kratkim pomoč, da se bo zamogel sovražniku zopet postaviti; čudna reč je pa vender, da je vikši vodja bana v ti stiski pustil, ker se je po vseh domačih in clo angležkih novinah govorilo, in ker je vsak spreviditi zamogel, da se bo madjarska moč, od zgorej pritiskana, na bana zagnala.

Ravno v tistim listu piše südsl. Ztg., da je v Bosni zavoljo novih nenavadnih davkov med mahomedanskimi Serbi (ne med Rajo) pod vodstvom nekiga Keriča punt vstal in da hočejo Bosnjaki samo pod Hervaskim banom biti. To bi bila važna novica, ako bi se poterdila.

Iz oznanila, ktero je ruski general Grotenjelm iz Erdelja poslal, zvemo, da je v več bitvah od 7 — do 12. t. m. Sekterje premagal in se pri Bistrici vtaboril.

Po drugih novicah so Rusi že tudi mesto Hermanstadt dobili, Bem de je celi Erdelj pustil, in da se hoče narpopred na ces. armado na jugu zagnati. Eni mislijo, da misli na Turško, drugi pa, skozi Hervasko v Italio predreti in tam novo vojsko začeti, in da se na to Sardinci zanašajo in miru skleniti nočejo.

* General Nugent ima glavni stan v Čakovcu (Czakathurn). Obrist Knezevič je Kanizo brez boja posedel.

— Od ruske armade pod Paskevičem prišanejo Dunajske novine dan na dan uradne oznanila; po teh je bil 15. glavni stan v Matsgi; oddelik generale Sassa je najdel sovražnika (30,000 mož z 60 štuksi) pri Waitzen, in je boj z njim začel, ki je do temne noči terpel brez odločbe. 16. je bil glavni stan v Kis-Hartjan preložen in 17. v Waitzen. Waitzen so bili sovražniki 15. t. m. posedli in Görgej se tam z 44,000 vojniki in 120 topov vstopil; ali 17. t. n. so bili Madjari od Rusov iz Waitzena pregnani in so 500 vjetih zgubili; tode poglavitna moč sovražnikov se je bila že pred sama brez boja proti severju obrnila, in v Waitzenu je bila le zadnja straža. General Rüdiger je za njimi poslan. —

19. t. m. je prišla poglavitna sovražna moč v Losonez; 19. t. m. je bil glavni stan ruske armade iz Waitzena v kis-Ujalu preložen.

Nepolitiški del.

Življenje Paskieviča.

(Iz ruskega od Polevoga.)

Ivan Todorovič Paskievič je bil rojen v Poltavi (v Mali Ruski) 8. maja leta 1782. V dvanajstim letu svoje starosti je bil prejet Paskievič v carski požovski zbor, v osemnajstim letu pak je stopil od ondi kot poročnik (nadlejtant) telesne straže v preobraženski polk in je postal pobočnik (adjutant) cara Pavla. Od tega časa se počne njegovo očitno vojniško življenje, v katerim je svoje velike lastnosti zraven junaške sreče tako lepo razvil, da je iz potemka (naslednika) maloruskega svetvavca postal prvi človek v Rusii. Paskievič je zdaj ruski knez Varšavski, grof Erivanski, Feldmarsal vseh ruskih armad, viksi vodja cele gibljive armade, generalni nadglednik vseh pešcov i. t. d. namestnik cara v poljskim kraljestvu, ud državnega svetvavstva, predsednik opravniskega svetvavstva v kraljestvu poljskim i. t. d.

Paskievič ima za svoje posebne zasluge z diamanti okinčano podobino cara Nikolaja, vse rede ruske perve verste, ki so skoraj vsi z diamanti obrobljeni, potem dva pruska, en avstrijski, vumarski, nasauski, turski, perzianski red na zlati verižici, nekoliko zlatih križev in medalj, ktere je dobil, ko je osvojil razne mesta p. Varšavo. Častno znamenje za svojo štiridesetletno neutrudljivo službo, dva zlata meča z napisom „hrabrosti za premago Perziancov v Elisabetpolju“, in z zlatim diamanti ozlašani meč od pruskega kralja.

Paskievič je prvič stopil na boriše leta 1805 v vojski proti Napoleonu, pa ni bil med tim v nobeni bitvi; za to se je izkazal z znamenitimi čini drugo leto kot štabski kapitan v turski vojski.

Ko je armada iz Bukarešta k Žuvi stopala, je spravil to armado v red, ki se je v viharji noči bila zašla in razdružila. Dobro seje obnesel tudi pri Izmailu.

Njegova derznost, delavnost, poznanje ljudi in nenavadne vojniške lastnosti so ga berž iz verste njegovih tovaršev, povzdignile. On je toliko zaupanje dobil, da so ga že kot kapetana pošiljali za poslanca k velikem veziru. Na zadnje je bil tudi o času primirja poslan od kneza Prazorovskega kot poslanec k sultanu v Carigrad, kamor je bil srečno prišel vsred velikih nevarnost in je izpolnil nalogo svojo kakor velja, če prav z smertno nevarnostjo. Ko je bil v stiskah je najel ladjico in dva veslarja, ktera sta ga čez viharo černo morje spravila do Varne. Tako je prekanil Turke, ki so ga prijeli hotli, je otel življenje in prišel srečno v glavni stan in zavoljo novic, ktere je on prinesel, je bila zopet nastavljena rusko-turska vojska. Od tega časa mu je bilo zaupano povelje nad posameznimi oddelki armade, in on se je celi častiste vojske dobro obnašal v ti in uni bitvi, zlasti pa pri osvojenju mest p. pri Baždžiku, kjer se je prvi spel na zid.

V 28. letu svoje starosti je imenovan polkovnik in je dobil vse rede, ktere polkovnik nositi sme. Ravno tisto leto je dobil po bitvi Batinski naslov generalmajora.

Leta 1811 se je obrnila armada k zahodu Napoleonu nasproti, ki se je ruskim granicam približaval; leta 1812 je pripravljala Rusia narodno vojsko. Paskieviču je naloženo, da spravi v Kijevu polk pešcov; on je imenovan vodja tega polka. Kmalu potem je imenovan vodja perve brigade 26. peške divizije in kmalo potem vodja cele 26. divizije. Pri Sultanovku se je prvič vdarila armada Paskieviča, z Napoleonovo, Paskievič je ovarval svojo armado po kervavim boju od daljšiga napadanja mnogo močnejšega sovražnika. V Smolensku je odločeno na njegovo svetvanje, da se z sovražnikom ne bje boj na polju; ampak da se branijo vterjene mesta. Tako je nehal tukej kervavi boj na hudo naskakvanje Francozov. Na Borodinskih poljanah se je s tako derznostjo branil, da se je še le takrat bojevali jenjal, ko mu od 4 njemu podverženih polkov več ostalo ni kot 3000 živih ljudi. Ko so Francozi jemali Moskvo, je branil Paskievič Dogoromilski most, če prav je imel le 1200 mož. Ali narlepši si je osvetil lice, ko je pod Kutuzovim branil madinsko cesto, kjer se je mogla cela Napoleonova moč na-nj zagnati, ali ravno takrat so jeli Francozi iz Rusie nazaj iti.

Kod Viazme je potolkel štirikrat francoze, je njih 3000 vjel, in jim ves strelni prah vzel.

3. Novembra 1811 je razbil na čelu Miloradičeve prednje straže oddelik Napoleonove telesne straže, jim 4 štuke vzel, vjel eniga generala, 600 prostakov.

4. Novembra se je vdaril pri Mikulinu z namestnikom kraljem laškim, je vjel eniga generala in 800 prostih, vzel 6 štukov in 2 bandere. Pri bregu Losmine, kjer je sovražnik naglo prusko baterio vzel bil, ga obide Paskievič iznenada in ga vniči poginoma. Zato hrabrost je Kutuzov predstavil v Vilnem caru Aleksandru Paskieviča, kakor eniga izmed narboljših generalov. Takrat je bil ravno v 30. letu svoje starosti.

Paskievič je bil deležen bitev zunej ruskih mej; on je vzel sovražni tabor pri Süshüblu in je gnal sovražnika do Draždjan in je prišel do Metza, storivši v dveh dneh 90 verst (ruskih mil.) hoda. Za ta junaški čin je dobil ruski vitežki red. V Lipski je prederl na čelu ene kolone v predmestje, je odvzel več kot 30 štukov in vjel 4000 francoskih vojakov. Dalje je bil v Magdeburgu, Hamburgu; potem je poslan na francosko kod vodja druge grenadirske divizije in je povikšan na general-lajtnanta. V Parizu se je bojeval na hribih zunaj mesta; armada ga je zato imenovala „hrabrega“.

Leta 1716 je bil tudi v francoski vojski, zaupana mu je bila blokada Tully-a. Z padom Napoleona se je je zdelo, da se poverne evropejski mir. Paskievič je odšel kot zapovednik druge grenadirske divizije v Smolensk. Leta 1817 je spremljval velikega kneza Mihaila Pavloviča na njegovim potu skozi Rusio, Nemško, Holandio, Angleško in Laško.

Od zdaj je stopal Paskievič iz ene časti v drugo; leta 1817 imenoven pobočnik in vodja pervega kardela pešcov. Po smerti Aleksandra je stopil Paskievič v red vernih služabnikov mladega cara, kteri je jel bolj na Kaukaz misliti.

(Konec sledi.)

Knjiga splošnih državljanskih postav.

§. 550.

Več dedičev se v obziru na njih občno dedinsko pravico za eno osebo ima. Pred sodniško predajo dedine so v ti lastnosti vsi za eniga in eden za vse.

Kolikor so po storjeni predaji odgovorni, je v poglavju od vposestjenja dedine odločeno.

§. 551.

Kdor z svojo dedinsko pravico sam veljavno ravnati zamore, ima tudi pravico se taiste zanj prepovedati. Tako odpoved sega tudi na mlajši.

Deveto poglavje.

Od izrečenja poslednje volje sploh in sporočil sosebno.

§. 552.

Naredba, z katero zapustnik svoje premoženje, ali del taistiga eni ali več osebam preklicljivo na primerlej smerti prepusti, se imenuje izrečenje poslednje volje.

§. 553.

Če se v poslednji naredbi dedič postavi, se taista sporočilo imenuje; ako pa le druge navkaze zapopade; se imenuje kodcil.

§. 554.

Ako je zapustnik eniga samiga dediča neodločno postavil, brez da bi ga na kak del zapustnine omejil; zadobi celo zapustnino. Če se je pa edinimu dediču le kakšen, v obziru na celoto odločen del odmeril; pripadejo ostali deli postavnim dedičem.

§. 555.

Če je več dedičev brez ukazaniga delanja postavljeno bilo, delijo po enakih delih.

§. 556.

Če je več dedičev in sicer tako postavljeno bilo, da so se vsim dediči deli odločili, ti pa cele dedine ne izpraznejo, pripadejo ostali deli postavnim dedičem. Ako je pa zapustnik dediče k celi zapustnini poklical, nimajo postavni dediči nobene pravice, če bi bil ravno v prerajtu zneskov, ali v razštetvi dedičnih reči kaj izpustil.

§. 557.

Ako se nekterim iz med več postavljenih dedičev odločen del (p. tretjina, šestina) drugim pa nič odločeniga ne odmeri; zadobe ti ostalo zapustnino po enakih delih.

§. 558.

Če nič ne ostane, se mora za neodločno postavljeno dediča vsim odločenim delom po primeri toliko odtegniti, da enaki del z tistim zadobi, komur je nar manj namerjeno. Če so deli dedičev enaki, imajo ti neodločno postavljeno dediču toliko oddati, da z njimi enak del prejme. V vsih družih primerlejih, kjer se je zapustnik prerajtal, se ima delitev tako narediti, da se volja zapustnika po razmerah čez celo zapustnino izrečenih kar je le mogoče izpolne.

§. 559.

Če so med postavljenimi dediči take osebe katerih nektore se pri postavnim nasledništvu drugim nasproti za eno osebo imeti morajo, (p. bratovi otroci proti bratu zapustnika); se imajo tudi pri delitvi po sporočilu le za eno osebo. Družtvo, občina, zbor (p. vbozi) se vselej le za eno osebo štejejo.

§. 560.

Ako so vsi dediči brez odločenih delov, ali z splošno izreko po enazih delih k dedini poklicani in eden dedičev se ne more ali noče svoje pravice do dedine poslužiti, priraste popušeni del ostalim postavljenim dedičem.

§. 561.

Če se eden ali več dedičev z odločenimi eden ali več njih pa z neodločenimi deli postavi, priraste popušeni del tistimu ali tistim ostalim dedičem, ki so neodločno postavljeni.

§. 562.

Dediču neodločno postavljenimu ne gre nikdar pravica prirasti. Če tedaj ne ostane noben neodločno postavljen dedič; ne pripade popušeni del ostalimu z odločenim delam imenovanimu dediču.

§. 563.

Kdor popušeni del zadobi, prevzame tudi z taistim zvezane bremena, kolikor niso na osebne djanja postavljeno dediča omejene.

§. 564.

Zapustnik mora dediča sam postaviti; on ne more imenovanje taistiga izrečenju tretjiga prepustiti.

§. 565.

Volja zapustnika se mora razločno, ne z samim priterjenjem kakiga njemu storjeniga nasveta; taista se mora v stanju polne zavednosti, z prevdarjenjem in resnostjo, brez sile, goljufije in bistvene zmote izreči.

§. 566.

Če se dokaže da se je izrečenje v stanju besnosti, blaznosti, behosti ali pijanosti storilo, je taisto neveljavno.

§. 567.

Ako se terdi, da je zapustnik, kateri je bil rabo pameti zgubil, ob času posledne naredbe pri polni zavednosti bil; se mora terdenje po umetnih, ali po gosposkkih osebah, ki so stanje duha zapustnika natanko preiskali, ali z drugimi zanesljivimi dokazi nedvomljivo storiti.

§. 568.

Sodniško spoznan zapravljivec zamore v poslednji volji le z polovico svojiga premoženja prosto ravnati; druga polovica pripade postavnim dedičem.

§. 569.

Nedoraseni so nezmožni sporočiti. Maloletni ki osemnajstiga leta še niso izpolnili zamorejo le ustno pred sodnico sporočiti. Sodnice dolžnost je se z primernim preiskanjem prepričati, da se izrečenje poslednje volje prosto in z prevdarjenjem stori. Izrečenje se mora v zapisnik vzeti in taistimu to, kar se je v preiskanju pokazalo, pristaviti. Po izpolnenim osemnajstim letu se zamore poslednja volja brez kakiga okračenja izreči.

§. 570.

Bistvena zmota zapustnika stori naredbo neveljavno; zmota je bistvena, če se je zapustnik v osebi, kateri je kaj nameniti, ali v reči, katero je zapustiti hotel, zmotil.

Ljubljanska nelepa navada.

A. Kommst du heute Nachmittag nach Rosenbach? Se bomo dobro imeli, komm!

B. Ich dürfte kommen, če ne bo dež sel.